

تبیین ساختاری عوامل موثر بر سرزندگی در فضاهای عمومی شهری اصفهان از دیدگاه شهروندان و گردشگران

فرونوش خراسانی زاده^۱

حمید صابری^۲

مهدی مومنی^۳

میرنجف موسوی^۴

چکیده

سرزندگی در حقیقت تمایل شهروندان به حضور فعال و پویا در محیط‌های شهری گفته می‌شود که باعث پر رونق و شلوغ تر شدن فضاهای شهری و افزایش حضور شهروندان در فضاهای عمومی شهر می‌شود. هدف از انجام این پژوهش بررسی عوامل موثر بر سرزندگی در فضاهای عمومی شهری از دیدگاه شهروندان و گردشگران در مناطق شهری (۱ و ۳ و ۵ و ۶) اصفهان می‌باشد. روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش توصیفی تحلیلی می‌باشد. تعداد کل نمونه آماری بر اساس فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵٪ در ۵۸۴ نفر برآورد گردید. از این تعداد نیمی از شهروندان و نیمی از گردشگران بالای ۱۵ سال در چهار منطقه اصفهان در بازه زمانی دی ماه ۹۶ تا خرداد ۹۷ می‌باشد. برای اندازه

۱- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

۲- استادیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران (نویسنده مسئول)
Email: hamidsaberi2000@gmail.com-Tel: 09136485732

۳- دانشیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

۴- استاد گروه شهرسازی، دانشگاه ارومیه

گیری عوامل موثر در سرزندگی از چهار مفهوم امنیت، هویت، جذابیت کالبدی به عنوان متغیر وابسته و شاخص سرزندگی به عنوان متغیر مستقل استفاده گردید. نتایج حاصل از مدل معادلات ساختاری نشان داد که تاثیر امنیت بر سرزندگی برابر با ۰/۲۲۱ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از ۱/۹۶) این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود امنیت، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد. اثر هویت بر سرزندگی برابر با ۰/۸۵۴ و اثر جذابیت کالبدی بر سرزندگی برابر با ۰/۱۷۰ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد.

واژه‌های کلیدی: سرزندگی، فضاهای عمومی، گردشگران، شهر اصفهان، شهروندان

مقدمه

تاکنون به سرزندگی محیط‌های شهری در مطالعات، تحقیقات و پروژه‌های طراحی شهرهای جدید در ایران چندان توجه نشده است. شهرها به عنوان مهمترین ثمرات سیاسی، تکنولوژیکی، هنری، فرهنگی و اجتماعی انسان به شمار می‌آیند و فضاهای شهری شهرها از مهمترین بخش‌هایی هستند که شهر را شکل می‌دهند. در این میان توجه به آسایش روانی و جسمانی انسان حائز اهمیت است. توسعه‌ی شهرهای امروزی عموماً این نکته را قربانی رشد و پیشرفت فیزیکی آن نموده‌اند. امروزه یکی از مهمترین دغدغه‌ها در طراحی فضاهای عمومی شهر، سرزنده بودن این مکانها می‌باشد که باعث تداوم حضور شهروندان میشود. تنوع کاربری‌ها را بعنوان یکی از مهمترین عوامل در جذب افراد به این مکان می‌توان نام برد ولی در عین حال این عامل به تنهایی نمی‌تواند باعث ایجاد سرزندگی و پویایی فضا بشمار آید. از دیگر عوامل تاثیر گذار بر سرزندگی یک فضای شهری عوامل فرهنگی، اجتماعی، محیطی را می‌توان بر شمرد.

در میان تعاریف متفاوتی که از کیفیت محیطی ارائه شده، تکیه بر این امر است که سرزندگی فضا، نشان از پویایی و جنب و جوش فضا دارد و در نتیجه آن فضا برای حضور و فعالیت استفاده کنندگان مناسب خواهد بود. حرکت مردم در میان ساختمان‌ها، همراه با شادی و تحرک، حکایت از جریان زندگی زندگی و شادی مردان شهر دارد. اما در این میان آنچه مهم

است به چه میزان احساس می شود که شهر از شهروندانش برای حضور در مکان های آن دعوت می کند یابه عبارتی شهر تا چه حد از معیارهای سرزندگی را در خودجای داده است؟

از جمله مواردی که باعث ضرورت و اهمیت انجام این تحقیق در مناطق ۱ و ۳ و ۵ و ۶ اصفهان صورت گرفت می توان به موارد زیر اشاره کرد:

نحوه برخورد و تعاملات اجتماعی شهروندان و گردشگران در مناطق مورد مطالعه، ضرورت شناسایی میزان هویت پذیری و سرمایه اجتماعی شهروندان و گردشگران در این مناطق و میزان حس تعلق ساکنان به محله و خاطره انگیزی آنها نسبت به منطقه، میزان احساس امنیت شهروندان و گردشگران در این مناطق و اهمیت و بهبود عناصر کالبدی موجود بر سرزندگی در فضاهای عمومی و سرزندگی شهری اثر گذار هستند.

در حوزه ی سرزندگی و زیست پذیری اخیرا تحقیقات متعددی در خارج از کشور انجام شده است که از جمله از این پژوهش ها می توان به موارد زیر اشاره نمود:

در مقاله ای با عنوان نقش جاده های روستایی پایدار بر زیست پذیری روستاها در سال ۱۳۹۲ توسط فیض و همکاران انجام شد بر اساس نتایج بدست آمده کیفیت و میزان پایداری جاده های یک سکونتگاه تأثیر مستقیمی بر فراهم آوردن شرایط زیست پذیری و ارتقای آن سکونتگاه دارد. (Fais et al, ۱۳۹۲) می توان به مقاله ای با عنوان ارزیابی از احساس هویت ساکنان در شهر جدید پوتراجایا (مالزی) اشاره نمود که در ۱۳۹۲ توسط شمس والدین^۱ و همکاران انجام شد که با طراحی منحصر به فردی که عناصر شهری مثل خیابان ها، مساجد، مکان های عمومی و ... پوتراجایا دارد نتوانسته حس هویت را در ساکنین خود بر انگیزد و این شهر با بحران هویتی مواجه است که ناشی از این موضوع است که ساکنان به سختی به عناصر فیزیکی در مرحله تشخیص یک مکان اعتماد می کنند. (Shamsoldin et al, ۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان زیست پذیری شهری درس هایی از استرالیا در سال ۱۳۹۳ توسط بدلند^۲ و همکاران برای کشف شاخص های اندازه گیری سلامت اجتماعی ۱۱ حوزه کلی در ارتباط با

^۱ shamsoldin

^۲ badland

سلامت اجتماعی و رفاه مشخص گردید و ارتباطشان با سلامت و رفاه تأیید شد، که عبارتند از: جرم و امنیت، آموزش، شغل و درآمد، سلامت و خدمات اجتماعی، مسکن، تفریح و فرهنگ، غذای محلی و دیگر کالاها، محیط طبیعی، فضای باز عمومی، حمل و نقل و انسجام اجتماعی و دموکراسی محلی (Badland et al, ۱۳۹۳) در مقاله ای با عنوان ارزیابی سرزندگی شهری و شناسایی شهرهای روح انگیز در چین با داده‌های جغرافیایی در حال ظهور، در سال ۱۳۹۶، جین و همکاران متوسط سرزندگی پروژه‌های مسکونی در مناطق شهری جدید را تنها ۰.۸۸٪ در مناطق شهری قدیمی داریم، که نشان دهنده احتمال وجود شهرهای روح انگیز در مناطق تازه توسعه یافته در شهرهای چینی است. ما همچنین در موتور جستجوی Baidu شهرهای روح انگیز را با رتبه بندی‌های موجود، و تصاویر نور شبانه موجود داریم (Jin et al, ۱۳۹۶) در مقاله ای با عنوان شرایط سرزندگی شهری از جین جیکوبز در بارسلونا در سال ۲۰۱۸ آلیو و همکاران، اندازه گیری تلفن‌های هوشمند و مسکونی از محیط زیست ساخته شده در یک شهر بزرگ مدیترانه ای، شرکت کنندگان در محیط باز نسبت به شرایط مسکونی بسیار سرزنده تر هستند، این تفاوت در انواع مختلف مورفولوژی‌های شهری که به نوع مدیترانه شهرت دارند، همگن نیست (Alió et al, ۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان ارزیابی و تعیین کننده رضایت از زیست پذیری شهری در چین، در سال ۱۳۹۷ ژان و همکاران، تمام شش ابعاد قابلیت پذیری شهری اثرات قابل توجه و مثبت بر رضایت کلی از قابلیت زندگی شهری دارند که محیط طبیعی، حمل و نقل راحت، سلامت محیطی، بزرگترین عوامل کمک کننده است. علاوه بر این، ویژگی‌های اجتماعی اجتماعی فردی مانند موقعیت جغرافیایی، نوع مسکن، آموزش، اندازه خانواده، سن نیز تأثیر قابل توجهی بر رضایت عمومی شهری در نظم نزولی دارند، اما میزان اثرات آنها بسیار کمتر از ابعاد زیست پذیری شهری است (Zhan et al, ۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان کیفیت شهری و زیست پذیری سوقویف در دوحه قطر، در سال ۱۳۹۷ تانوس و فورلان، دستیابی به توسعه شهرهای سالم بدون محله‌های سبز و پایدار در داخل آنها چالش برانگیز است. پویایی قابلیت زیستن و تنوع شهرها به انسجام محله‌های آنها بستگی دارد. تا پارچه شهری که از آن تشکیل شهرک‌های پایدار تشکیل شده است را بالا ببرد. علاوه بر این، قابلیت پیاده روی و اتصال به عنوان دو جنبه مرکزی برای افزایش شناخته شده است. این مطالعه با هدف بررسی محدوده ای که محل اقامت میراث سقوی در دوحه است، قابل

استفاده است. که چه راه حلی برای ارتقاء پایداری اجتماعی خود استفاده کند (۱۳۹۷ Tannous et al ,

در پیشینه‌های داخلی مطالعه شده مرتبط با عنوان تحقیق برخی از نتایج آنها در زیر ذکر شده اند :

در مقاله ی عوامل موثر بر سرزندگی فضاهای شهری ،خلق یک فضای شهری سرزنده با تکیه بر مفهوم " مرکز خرید پیاده" در سال ۱۳۸۹ توسط خستو و رضوانی نقش پیاده روی در کیفیت زندگی شهروندان در تقابل با حضور اتومبیل و حرکت سواره که محل ایمنی و امنیت میگردد (در قالب مفهومی تحت عنوان مرکز خرید پیاده، بتوان ارتباط موثری میان فعالیت خرید، ایمنی و سرزندگی یافت . پس از مرور مفاهیم و نظریات مرتبط، با بررسی نمونه موردی (خیابان ستارخان) که به لحاظ تجاری، قوی و در عین حال از سرزندگی کافی برخوردار نمی باشد، به اثبات فرضیات پژوهش پرداخته شده است (خستو و رضوانی ،۱۳۸۹) در مقاله ی نقش سرزندگی در ایجاد تصویر ذهنی شهروندان و میزان بهره گیری از فضای شهری (مطالعه موردی :پیاده راه خیابان سپهسالار تهران) در سال ۱۳۹۳ توسط بازوندی و شهبازی نشان داد که علاوه بر مؤلفه‌های حضور گیاهان و آب نما، نورپردازی مناسب، ایمنی عابرین از وسایل نقلیه، وجود کاربری مختلف و قابلیت دسترسی فضا به وسایل نقلیه به ترتیب بالاترین میانگین را دارند، «بین فضاهای شهری که در ذهن استفاده کنندگان فضا تصویر ذهنی ایجاد می کنند و فضاهای فاقد این ویژگی تفاوت وجود دارد این عامل نسبت به عوامل دیگر در ایجاد سرزندگی در فضا تأثیرگذارتر می باشد. (بازوندی، شهبازی، ۱۳۹۳)

در مقاله ی بررسی ویژگیهای کالبدی و اثرگذاری آن بر سرزندگی و زیست پذیری محله های قدیم شهری نمونه موردی محله سنبلستان اصفهان در سال ۱۳۹۴ ، شاهپوندی و همکاران از مدل معادلات ساختاری برای درک ارتباط بین شاخص ها بهره گرفته شده است . یافته های پژوهش نشان می دهد، شاخص های کالبدی روی سرزندگی اقتصادی و فرهنگی اثرگذار بوده ولی ارتباط معناداری بین شاخص های کالبدی با سرزندگی اجتماعی و زیست محیطی در محله یادشده وجود ندارد .سرزندگی اقتصادی، مهم ترین عامل تأثیرگذار بر دلبستگی ساکنان و دلیل اقامت آنها در این محله است.(شاهپوندی و همکاران، ۱۳۹۴) در

مقاله ای با عنوان فضاهای سبز شهری و کیفیت زندگی مدلی برای ارزیابی تأثیرات اجتماعی بوستان ها و فضاهای سبز شهری، در سال ۱۳۹۵ جنادله، بر کاربرد تجربی آن در سه بوستان شهر تهران این مطالعه از جمله مهم ترین ملاحظات که در احداث فضاهای سبز شهری باید مورد توجه قرار داد، تأثیرات آنها بر جنبه های مختلف زندگی اجتماع محلی از جمله تأثیر بر همبستگی اجتماع محلی، برابری و تنوع اجتماعی، امنیت اجتماع محلی، تأثیر بر گذران اوقات فراغت افراد، تأثیر بر ترافیک، و همچنین تأثیر بر ارزش املاک مسکونی و فعالیت های اقتصادی و سلامت اجتماع محلی است. همچنین از جمله یافته های مهم این پژوهش، ضرورت بررسی و شناسایی ادراک ذهنی اعضای اجتماع محلی از فضای سبز شهری مطلوب پیش از احداث هر بوستان و فضای سبز شهری است. (جنادله، ۱۳۹۵) در مقاله ای با عنوان روح شهر باز تعریفی از شهر، فضا، فضای شهری و تعیین شاخص های روحبخش در سال ۱۳۹۵ رضوانی در پژوهش ضمن بررسی شاخص های کیفی که از طرف صاحب نظران ارائه شده است و با تجربه دیدار و مطالعه موردی فضاهای شهری شهرهای متعددی تلاش میکند که شاخص هایی که زمینه روح بخشی به شهر و فضاهای شهری را فراهم می کنند شناسایی نماید. در این فرایند وجود "فضاهای عمومی" و "کیفیت و کمیت تعاملات اجتماعی"، "هویت تاریخی"، و "خوانایی" و "نهایتاً" ارتباط با طبیعت "شاخص های اصلی روح بخش شهر معرفی می شوند که هر یک با مضمون "ارتباط" در فضای شهری غنا می یابند. (رضوانی، ۱۳۹۵) در مقاله ای با عنوان راهکارهای تبدیل گذرهای شهری به پیاده راه در راستای ارتقا سرزندگی شهری مطالعه موردی محور رو گذر زندیه شیراز، در سال ۱۳۹۶ توسط اصلانی فرد و همکاران، پیاده راه ها بالاترین حد نقش اجتماعی را دارند به همین دلیل ساماندهی آن ها مستلزم دقت زیادی است و مهمترین معیار در این فضا ها حضور و سرزندگی شهروندان در آن ها است. (اصلانی فرد و همکاران، ۱۳۹۶).

بر اساس پیشینه تحقیق تفاوت کار محقق با سایر تحقیقات صورت گرفته نشان می دهد که تا کنون تحقیق منسجمی بر روی سرزندگی فضاهای شهری اصفهان از لحاظ ساکنان و گردشگران انجام نشده است و در این پژوهش محقق به مطالعه ۴ منطقه و از هر منطقه دو محله را گزینش نموده که این محله ها دارای فضاهای عمومی برای شهروندان و گردشگران

می باشند در سایر پژوهش ها یک محله یا دو محله کوچک را فقط مورد مطالعه قرار داده اند

هدف اصلی تحقیق بررسی تبیین ساختاری میزان سرزندگی در فضاهای عمومی شهری از دیدگاه شهروندان و گردشگران در مناطق شهری (۱ و ۳ و ۵ و ۶) اصفهان می باشد.

مهمترین سوالات این پژوهش عبارتند از:

چه ارتباطی بین احساس امنیت و سرزندگی در فضاهای شهری اصفهان از دید شهروندان و گردشگران وجود دارد؟

چه ارتباطی بین احساس هویت شهروندان و میزان سرزندگی فضاهای عمومی شهر اصفهان از دید شهروندان وجود دارد؟

چه ارتباطی بین میزان جذابیت کالبدی و میزان سرزندگی فضاهای عمومی شهر از دید شهروندان و گردشگران وجود دارد؟

با توجه به اینکه فضاهای عمومی مناطق شهر اصفهان (۱ و ۳ و ۵ و ۶) بیشتر مورد استفاده گردشگران و شهروندان قرار می گیرد لزوم شناسایی و ارزیابی میزان سرزندگی این فضاها به شدت احساس می شود. از آن جایی که با توجه به سابقه ذهنی مردمان میزان سرزندگی فضاها می تواند با یکدیگر متفاوت باشد رسیدگی به یک استاندارد عمومی جهت ایجاد فضاهای شهری سرزنده در شهر اصفهان ضرورت دارد. وجود امنیت و احساس هویت و جذابیت‌های کالبدی از شاخص‌های سرزندگی فضاهای عمومی شهری به شمار می رود که در این تحقیق به ارزیابی میزان احساس امنیت شهروندان و احساس هویت آنها و جذابیت‌های کالبدی نسبت به فضاهای عمومی شهری مورد بررسی قرار می گیرند.

مبانی نظری

زیست پذیری و شهر زیست پذیر

زیست‌پذیری^۱ به معنی توانایی شهر یا ناحیه‌ی شهری بر حفظ و بهبود ظرفیت زیست^۲ و سرزندگی^۳ است (Balsa, ۲۰۰۴, ۱۰۱)

چه چیزی شهر را به مکانی زیست‌پذیر بدل می‌کند؟ این پرسشی است که پاسخ آن بسیار دشوار است. پیشتر کوین لینچ^۴ تلاش کرده است به آن پاسخ دهد: چه چیزی شهر را به یک شهر خوب^۵ بدل میکند؟ همانگونه که از واضح معیارهای زیست‌پذیری برمیآید، این موضوع بیشتر در حوزه‌ی خاص رشته‌ی برنامه‌ریزی و طراحی شهری قرار میگیرد. عملکردی و تحقق آنها امکانپذیر میدانند. سرزندگی، معنی^۶، تناسب^۷، دسترسی^۸ و کنترل^۹ (لینچ، ۱۳۷۶، ۱۴۱-۲۸۹)

فضای شهری سرزنده

برای مفهوم سرزندگی، برابری‌های گوناگونی در غرب وجود دارد که از آنها میتوان به، Viability، Vitality و Liveliness اشاره نمود که البته به جز Vitality لغات دیگر، بیشتر به مفهوم زیست‌پذیری و قابلیت زندگی نزدیک هستند. در لغتنامه شهرسازی رابرت کوان (۲۰۰۵، ۴۴۵) سرزندگی و زیست‌پذیری در کنار هم آمده و اینگونه معنی شده است

Vitality and viability ویژگی مراکز شهرهای کوچک و بزرگ موفق است که سرزندگی شهر بازتاب سطح شلوغی آن در اوقات مختلف روز و در بخشهای مختلف است؛ در صورتی که زیست‌پذیری میزانی برای سنجش ظرفیت آن برای جذب سرمایه برای بقاء، بهبود و تطابق نیازهای متغیر است (خستو و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۹: ۶۹) با توجه به تعاریف ارائه

¹ -Livability

² Viability

³ -Vitality

⁴ Kevin Linch

⁵ Good City

⁶ Sense

⁷ Fit

⁸ Access

⁹ Control

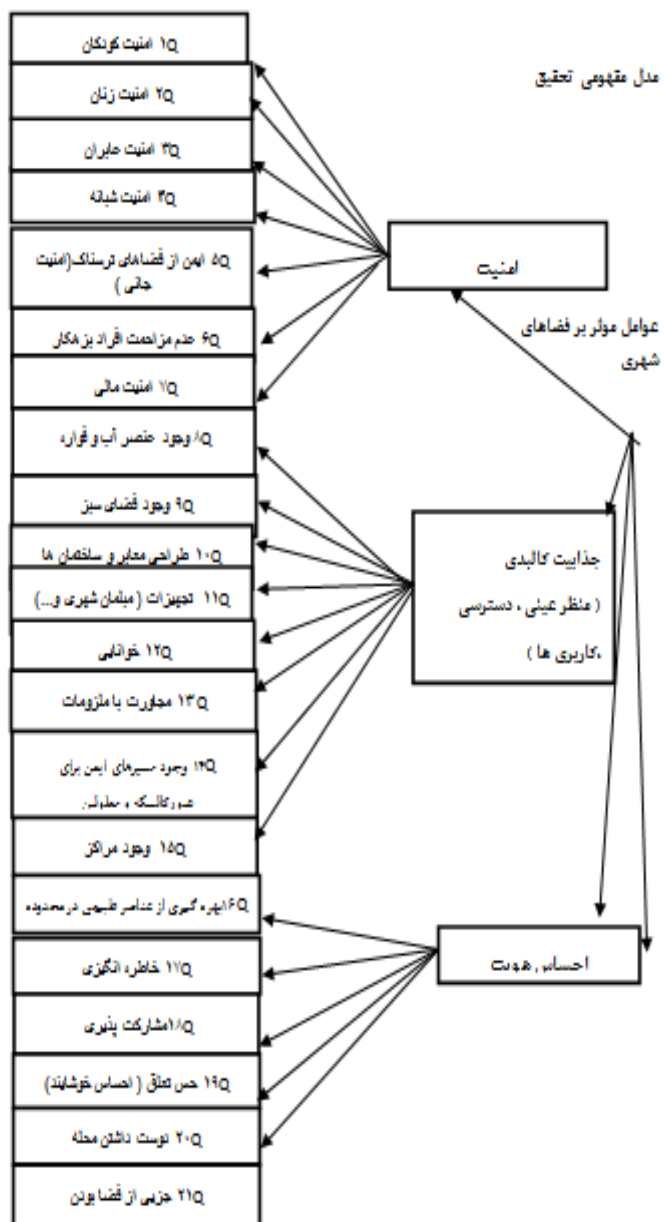

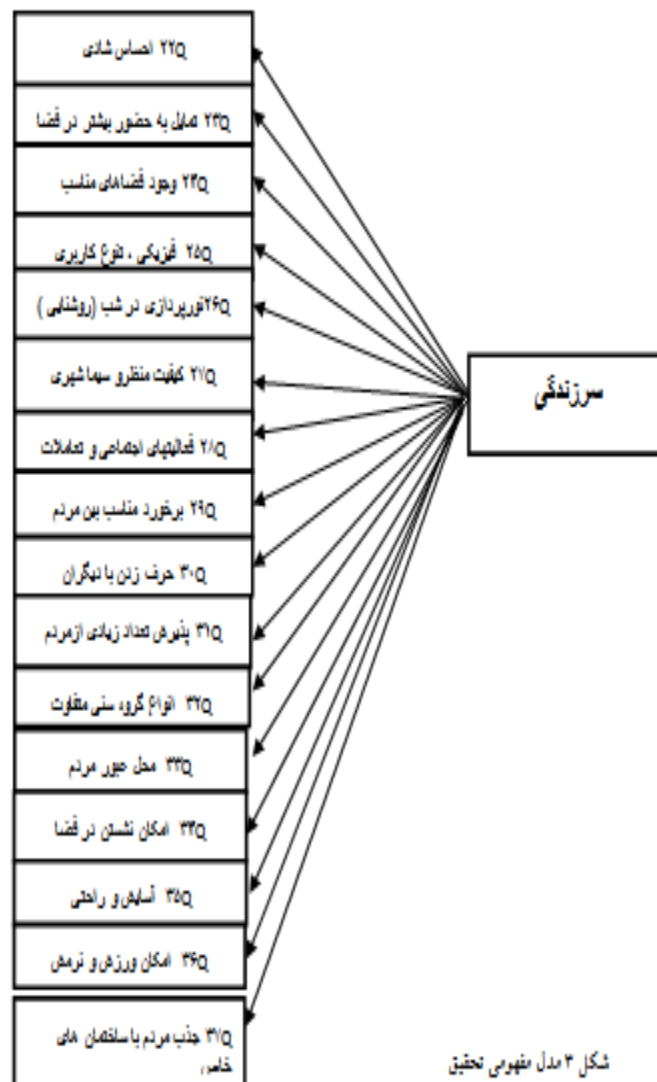
شده در رابطه با سرزندگی، یک "فضای شهری سرزنده" عبارت است از یک فضای شهری که در آن حضور تعداد قابل توجهی از افراد و تنوع آنها (به لحاظ سن و جنس) در گستره زمانی وسیعی از روز که فعالیت‌هایشان عمدتاً به شکل انتخابی یا اجتماعی بروز می‌یابد، به چشم می‌خورد. بنابراین تراکم فعالیت از نظر تعداد، تکرار و دوام می‌تواند بر کیفیت‌هایی که ما از محیط درک می‌کنیم مانند سرزندگی و تنوع اثر داشته باشد (پاکزاد، ۱۳۸۹: ۴۲). سرزندگی شهر بازتاب سطح شلوغی آن در اوقات مختلف روز و در بخش‌های مختلف است (خستو و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۹: ۶۵). فرد فضایی را که انواع رفتارها با تراکم زیاد در آن اتفاق می‌افتد، زنده احساس می‌کند و به آن کیفیت، سرزندگی را نسبت می‌دهد (پاکزاد، ۱۳۸۹: ۵۶). لاندری^۱ (۲۰۰۰) مفهوم سرزندگی را به گونه‌ای متفاوت بررسی نموده است. او سرزندگی و زیست-پذیری را مجزا تعریف کرده و با چهار رویکرد عمده و به شکل موضوعی به مسأله پرداخته است. او ۹ معیار مؤثر را برای شناسایی یک شهر سرزنده و زیست‌پذیر بر می‌شمارد: تراکم مفید افراد، تنوع، دسترسی، ایمنی و امنیت، هویت و تمایز، خلاقیت، ارتباط و تشریک مساعی، ظرفیت سازمانی و رقابت. او نسبت به افراد دیگر با دید جامع‌تری سرزندگی شهر را به شکل موضوعی بررسی کرده و به عمده عوامل مؤثر بر آنها اشاره نموده است. می‌توان گفت که حیات و زندگی فرد در میان جمع بودن است و آنچه به یک فضا زندگی می‌بخشد، مردم و حضور فعال و پرشور و نشاط آنها در فضا است.

(پاکزاد، ۱۳۸۲: ۹۸) برای دست یافتن به شهری زنده و یا سرزندگی در محیط شهر، باید مکانها و موقعیت‌هایی برای ایجاد تجربه‌های دوست‌داشتنی فراهم آورد (لنارد و لنارد^۲: ۱۳۲۷: ۸۲).

¹ Landry

² Lenard and Lenard

شکل ۳ مدل مفهومی تحقیق

منبع: مطالعات نگارندگان، ۱۳۹۷

روایی تحقیق از روایی صوری استفاده شده است در تعیین روایی صوری کیفی در یک پانل ده نفره با حضور متخصصین برنامه‌ریزی شهری و آمار برای یافتن سطح دشواری، میزان عدم تناسب، ابهام عبارات و یا وجود نارسایی در معانی کلمات انجام گرفت که نظرات آنان به صورت تغییراتی جزئی در پرسشنامه اعمال شد. و برای تعیین پایایی پرسشنامه از روش همسانی درونی-روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. بررسی میزان آلفای کرونباخ، از آنجاکه میزان آلفای کرونباخ بزرگتر از عدد ۰/۷ است آزمون از پایایی مناسبی برخوردار است

جدول (۱) گویه‌ها و سوالات

متغیر	ابعاد	گویه‌ها و سوالات	آلفای کرونباخ
متغیر وابسته	امنیت	۱-احساس امنیت کودکان در ساعات خلوت روز ۲-احساس امنیت زنان در ساعات خلوت روز ۳-احساس امنیت عابران در ساعات خلوت روز ۴-احساس امنیت عابران در شب ۵-احساس ترس در ساعات خلوت شبانه روز ۶-در امان بودن از حضور افراد مزاحم ۷-احساس امنیت نسبت به وسایل	۰,۷۴۴
	جذابیت کالبدی	۸-مناسب بودن وجود عنصر آب و فواره ۹-مناسب بودن وجود فضای سبز ۱۰-مناسب بودن طراحی معابر و نمای ساختمان‌ها ۱۱-مناسب بودن کیفیت تجهیزات شهری از قبیل مبلمان شهری و... ۱۲-برخوردار بودن وضوح و خوانایی تابلوها ۱۳-امکان دسترسی و همجواری با مراکز ۱۴-وجود فضای مناسب و ایمن برای عبور کالسکه و ویلچر ۱۵-وجود مراکز خرید ۱۶-وجود عناصر طبیعی از قبیل درخت و گل	۰,۸۱۵
احساس هویت هویت		۱۷-فضاهای شهری یادآور خاطرات گذشته ۱۸-مشارکت مردم محله در برطرف کردن مشکلات ۱۹-حس خوشایند مردم نسبت به محله شان ۲۰-دوست داشتن محله شان ۲۱-متعلق و وابسته بودن مردم به محله	۰,۷۲۱

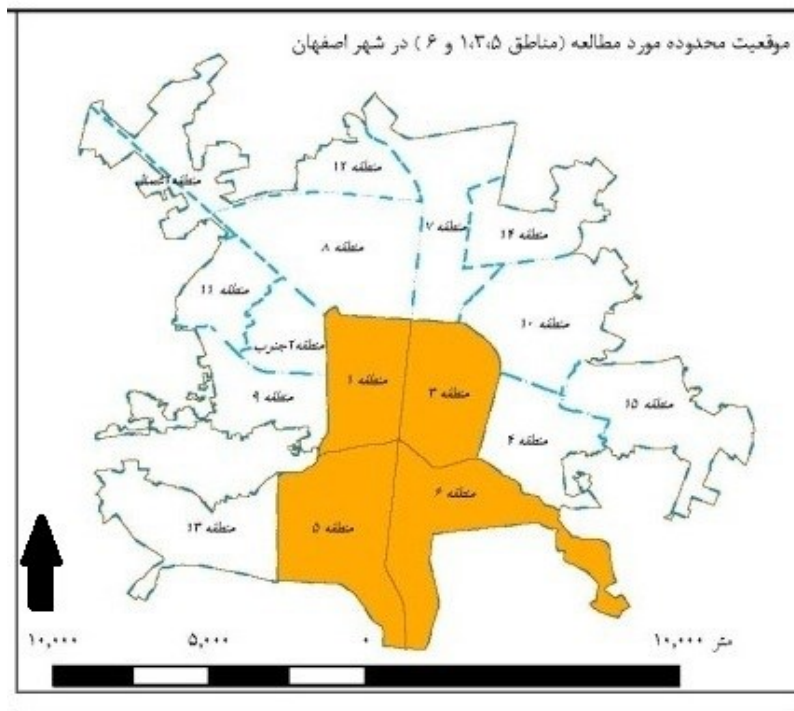
۰,۷۱۱	۲۲- احساس شادمانی و خوشحالی ۲۳- تمایل به حضور و ماندگاری یا توقف بیشتر ۲۴- وجود فضاهای مناسب برای گذران اوقات فراغت و تفریح ۲۵- جذابیت مکان با وجود چند عامل (خانه، فروشگاه، وسایل تفریح) ۲۶- مناسب بودن نورپردازی در شب و روشنایی در این مکان ۲۷- جذاب بودن ظاهر تابلو ها و مبلمان شهری ۲۸- برگزار شدن فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی ۲۹- برخورد مناسب بین مردم ۳۰- امکان حرف زدن با دیگران در این مکان ۳۱- توانایی پذیرش تعداد زیادی از مردم ۳۲- پذیرای تمام گروه سنی متفاوت جامعه ۳۳- مناسب بودن پیاده رو ها برای عبور مردم ۳۴- امکان نشستن در فضا ۳۵- احساس آسایش و راحتی ۳۶- امکان ورزش و نرمش ۳۷- وجود ساختمان‌های خاص و میزان جذب مردم به این محل	س سرزندگی	متغیر مستقل
-------	---	--------------	----------------

منبع : نگارنده، ۱۳۹۷

معرفی منطقه مورد بررسی

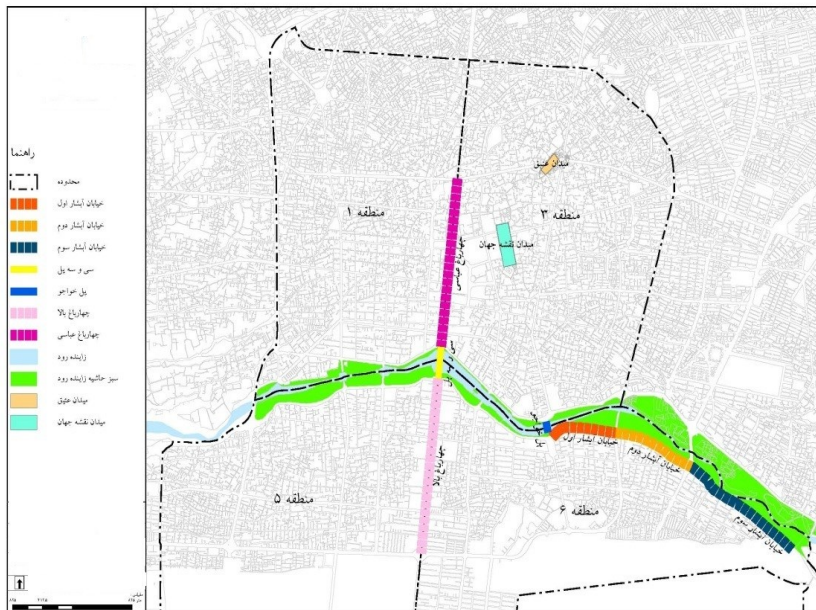
استان اصفهان با مساحتی حدود ۱۰۷۰۲۶ کیلومتر مربع در مرکز ایران واقع شده است و از شمال به استان‌های مرکزی، قم و سمنان و از جنوب به استان‌های فارس و کهگیلویه و بویراحمد، از شرق به استان‌های خراسان و یزد و از غرب به استان‌های لرستان و چهارمحال و بختیاری محدود است. شهر اصفهان مرکز استان است. بر اساس آخرین تقسیمات کشوری، شهرستان‌های استان اصفهان عبارتند از: آران و بیدگل، اردستان، اصفهان، برخوار و میمه، تیران و کرون، چادگان، خمینی‌شهر، خوانسار، سمیرم، شهرضا، سمیرم سفلی، فریدن، فریدون‌شهر، فلاورجان، کاشان، گلپایگان، لنجان، مبارکه، نائین، نجف‌آباد و نطنز. (شکل شماره ۱) شهرستان اصفهان دارای ۱۵ منطقه شهری می باشد که در این پژوهش به مطالعه مناطق

۱ و ۳ و ۵ و ۶ می پردازیم. از منطقه یک خیابان چهار باغ عباسی و انقلاب از منطقه ۳ میدان نقش جهان و میدان امام علی از منطقه ۵ خیابان چهارباغ بالا و محدوده پل سی و سه پل و از منطقه ۶ محور پارک آبشار و محدوده پل خواجه که دارای فضاهای عمومی هستند انتخاب شده اند.^۱

شکل (۱) موقعیت محدوده مورد مطالعه منبع: نگارنده، ۱۳۹۷

¹ www.isfahan.ir

شکل (۲) موقعیت عناصر و محورها در محدوده مورد مطالعه

منبع: نگارنده، ۱۳۹۷

مواد و روش ها

پژوهش حاضر توصیفی و از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش توصیفی تحلیلی می باشد که هدف آن، شناسایی شاخص هایی است که به خلق یک مکان سرزنده منجر می شوند و نیز به کمک نرم افزار spss و AMOS به بررسی سوالات تحقیق پرداخته شده و روش تجزیه و تحلیل با استفاده از آمار توصیفی و آزمون های استنباطی (آزمون T و تحلیل واریانس) و تفاوت و ارتباط بین شاخص ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری استفاده گردیده است.

جامه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان ساکن ۴ منطقه شهر اصفهان که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، ۴۵۲۴۵۳ نفر بوده است. روش نمونه گیری در تحقیق حاضر با توجه

به نوع تکمیل پرسشنامه‌ها، نمونه‌گیری تصادفی ساده و خوشه‌ای می‌باشد. با توجه به فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ در صد حجم نمونه ۵۸۴ نفر برآورد گردید. نمونه آماری پژوهش را نیمی از ساکنان و نیمی از گردشگران در بازه زمانی دی ماه ۹۶ تا خرداد ۹۷ حاضر در فضاهای عمومی ۴ منطقه از مناطق ۱۵ گانه که در بخش مرکزی شهر واقع شده و بخش عمده گردشگران از این مکان‌ها استفاده می‌کنند به عنوان قلمرو پژوهش انتخاب گردید.

تجزیه و تحلیل یافته‌های توصیفی تحقیق

براساس نتایج حاصل از آمار توصیفی از کل ۲۹۲ نفر شهروند، ۱۶۴ نفر (معادل ۵۶٫۲ درصد) از شهروندان زن و ۱۲۸ نفر (معادل ۴۳٫۸ درصد) مرد هستند. از کل ۲۹۲ نفر گردشگر، ۱۳۷ نفر (معادل ۴۶٫۹ درصد) از گردشگران زن و ۱۵۵ نفر (معادل ۵۳٫۱ درصد) مرد هستند. از کل ۲۹۲ نفر شهروند، بیشترین گروه سنی ۱۵-۲۵ سال در محله سی و سه پل منطقه ۵ با ۳۰ نفر معادل (۱۰٫۳ درصد) هستند و بیشترین گروه سنی ۲۵-۳۵ سال در محله چهارباغ بالا منطقه ۵ با ۲۰ نفر (۶٫۸ درصد) و بیشترین گروه سنی ۳۵-۵۰ سال در محله نقش جهان منطقه ۳ با ۱۴ نفر معادل (۴٫۸ درصد) و بیشترین گروه سنی ۵۰-۶۵ سال در محله سی و سه پل منطقه ۵ و محله نقش جهان و میدان امام علی منطقه ۳ با فراوانی یکسان ۱۰ نفر معادل (۳٫۴ درصد) و بیشترین گروه سنی ۶۵ سال به بالا در محله آبشار منطقه ۶ و محله امام علی منطقه ۳ با ۳ نفر معادل (۱ درصد) هستند و از کل ۲۹۲ نفر گردشگر، بیشترین گروه سنی ۱۵-۲۵ سال در محله انقلاب منطقه ۱ با ۱۹ نفر معادل (۶٫۵ درصد) هستند و بیشترین گروه سنی ۲۵-۳۵ سال نیز در محله انقلاب منطقه ۱ با ۱۸ نفر معادل (۶٫۲ درصد) و بیشترین گروه سنی ۳۵-۵۰ سال نیز در محله انقلاب منطقه ۱ با ۲۴ نفر معادل (۸٫۲ درصد) و بیشترین گروه سنی ۵۰-۶۵ سال در محله چهارباغ خواجه منطقه ۶ با ۱۳ نفر معادل (۴٫۵ درصد) و بیشترین گروه سنی ۶۵ سال به بالا در محله آبشار منطقه ۶ با ۵ نفر معادل (۱٫۷ درصد) هستند. از کل ۲۹۲ نفر شهروند، بیشترین افراد با شغل آزاد در محله سی و سه پل منطقه ۵ با ۶ نفر معادل (۵٫۵ درصد) هستند و بیشترین کارمند در محله سی و سه پل منطقه ۵ با ۱۲ نفر معادل (۴٫۱ درصد) و بیشترین دانشجوی در محله چهارباغ بالا منطقه ۵ با ۱۵ نفر معادل (۵٫۱ درصد) و بیشترین بازنشسته در محله آبشار منطقه ۶ با ۵ نفر معادل (۱٫۷ درصد) و بیشترین خانه دار در

محلۀ چهارباغ بالا منطقه ۵ با ۱۸ نفر معادل (۶,۲ درصد) هستند بیشترین بیکار در محلۀ سی و سه پل منطقه ۵ با ۱۵ نفر معادل (۵,۱ درصد) هستند و از کل ۲۹۲ نفر گردشگر، بیشترین افراد با شغل آزاد در محلۀ انقلاب منطقه ۱ با ۱۷ نفر معادل (۵,۹ درصد) هستند و بیشترین کارمند در محلۀ پل خواجه منطقه ۶ با ۲۸ نفر معادل (۹,۷ درصد) و بیشترین دانشجو در محلۀ انقلاب منطقه ۱ با ۱۵ نفر معادل (۵,۲ درصد) و بیشترین بازنشسته در محلۀ امام علی منطقه ۳ با ۹ نفر معادل (۳,۱ درصد) و بیشترین خانه دار در محلۀ پل خواجه و چهارباغ بالا و میدان نقش جهان با ۱۰ نفر معادل (۳,۵ درصد) و بیشترین بیکار در محلۀ چهارباغ عباسی منطقه ۱ با ۴ نفر معادل (۱,۴ درصد) هستند.

جدول (۲) بررسی وضعیت آمار توصیفی

گروه	متغیر	تعداد فراوانی	درصد فراوانی	
جنس	زن	۱۶۴	۵۶,۲۰	
	مرد	۱۲۸	۴۳,۸۰	
	کل	۲۹۲	۱۰۰	
گردشگر	زن	۱۳۷	۴۶,۹۰	
	مرد	۱۵۵	۵۳,۱۰	
	کل	۲۹۲	۱۰۰	
سن	۱۵-۲۵	۸۸	۳۰,۱۰	
	۲۵-۳۵	۷۹	۲۷,۱۰	
	۳۵-۵۰	۷۶	۲۶	
	۵۰-۶۵	۳۹	۱۳,۴۰	
	۶۵ به بالا	۱۰	۳,۴۰	
	کل	۲۹۲	۱۰۰	
	گردشگر	۱۵-۲۵	۶۰	۲۰,۵۰
		۲۵-۳۵	۷۲	۲۴,۷۰
۳۵-۵۰		۱۰۸	۳۷	
۵۰-۶۵		۴۴	۱۵,۱۰	
۶۵ به بالا		۸	۲,۷۰	
کل		۲۹۲	۱۰۰	
تحصیلات		بیسواد	۱۱	۳,۸۰
	زیر دیپلم	۳۱	۱۰,۶۰	

۲۵,۳۰	۷۴	دیپلم		
۱۷,۵۰	۵۱	فوق دیپلم		
۳۷,۷۰	۱۱۰	لیسانس		
۵,۱۰	۱۵	فوق لیسانس و بالاتر		
۱۰۰	۲۹۲	کل		
۰,۷۰	۲	بیسواد	گردشگر	
۶,۲۰	۱۸	زیر دیپلم		
۲۰,۲۰	۵۹	دیپلم		
۱۹,۲۰	۵۶	فوق دیپلم		
۴۲,۱۰	۱۲۳	لیسانس		
۱۱,۶۰	۳۴	فوق لیسانس و بالاتر		
۱۰۰	۲۹۲	کل		
۲۳,۳۰	۶۸	آزاد	شهروند	شغل
۲۰,۹۰	۶۱	کارمند		
۲۲,۹۰	۶۷	دانشجو		
۴,۸۰	۱۴	بازنشسته		
۱۸,۸۰	۵۵	خانه دار		
۹,۲۰	۲۷	بیکار		
۱۰۰	۲۹۲	کل		
۲۳,۲۰	۶۷	آزاد	گردشگر	
۳۳,۶۰	۹۷	کارمند		
۱۴,۹۰	۴۳	دانشجو		
۸,۷۰	۲۵	بازنشسته		
۱۷,۶۰	۵۱	خانه دار		
۲,۱۰	۶	بیکار		
۴۲,۸۰	۱۲۵	مجرد	شهروند	تاهل
۵۷,۲۰	۱۶۷	متاهل		
۱۰۰	۲۹۲	کل		
۳۵,۷۰	۱۰۵	مجرد	گردشگر	
۶۴,۳۰	۱۸۷	متاهل		
۱۰۰	۲۹۲	کل		
۲۱,۲۰	۶۲	همین محله	شهروند	محل تولد
۵۱,۴۰	۱۵۰	شهر اصفهان		
۱۹,۲۰	۵۶	استان اصفهان		
۴,۸۰	۱۴	خارج از استان		

۳,۴۰	۱۰	خارج از ایران	گردشگر
۰	۰	همین محله	
۲,۷۰	۸	شهر اصفهان	
۳,۴۰	۱۴	استان اصفهان	
۷۲,۳۰	۲۱۱	خارج از استان	
۲۰,۲۰	۵۹	خارج از ایران	

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۷

جدول (۳) جدول توصیفی متغیر سرزندگی به تفکیک شهروندان و گردشگران

انحراف معیار	میانگین	حجم نمونه
۸,۵۷	۴۲,۳۴	۲۹۲
۹,۵۴	۴۲,۸۲	۲۹۲

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۷

جدول شماره (۴) آزمون تی استودنت برای مقایسه میزان سرزندگی در فضاهای عمومی مناطق اصفهان مرکزی از دیدگاه شهروندان و گردشگران

t	درجه آزادی	سطح معنی داری
۰,۶۳۰-	۴۰۱,۵۷۵	۰,۵۲۹

منبع: نگارنده، ۱۳۹۷

برای سنجش تفاوت دو گروه مستقل شهروندان و گردشگران بر میانگین یک متغیر (کمی) سرزندگی، از آزمون T با نمونه‌های مستقل استفاده شده است که نتایج نشان داد که مقدار آماره t برای مقایسه میزان سرزندگی در فضاهای عمومی مناطق اصفهان مرکزی از دیدگاه شهروندان و گردشگران برابر با $0/630-$ می باشد و مقدار احتمال مربوط به بررسی معنی داری آنها برابر $0/529$ می باشد که از $0/05$ بیشتر است، بنابراین با اطمینان $0/95$ فرض صفر آماری مبنی بر برابر بودن میزان سرزندگی در فضاهای عمومی مناطق اصفهان مرکزی از دیدگاه شهروندان و گردشگران تایید می شود. در نتیجه میانگین سرزندگی از دیدگاه شهروندان و گردشگران یکسان است.

تحلیل استنباطی داده ها

در این بخش برای بررسی اثر امنیت، جذابیت کالبدی، هویت بر سرزندگی از مدل معادلات ساختاری استفاده گردیده است.

مدل سازی با استفاده از نرم افزار AMOS پس از انجام اصلاحات مورد نظر انجام گرفته و نتایج به دست آمده در زیر ارائه شده است.

جدول (۵) برآورد انجام شده برای تفاوت معناداری پارامترها با مقدار صفر

سطح معنی داری	نسبت بحرانی	ضریب استاندارد	ضرایب	پارامترها	
				<--	امنیت
۰/۰۰۰	۴/۸۰۸	۰/۲۲۱	۰/۱۹۳	<--	امنیت
۰/۰۰۰	۳/۶۹۰	۰/۱۷۰	۰/۱۵۷	<--	جذابیت کالبدی
۰/۰۰۰	۱۱/۲۴۹	۰/۸۵۴	۰/۷۸۹	<--	هویت

منبع: نگارنده، ۱۳۹۷

نتایج جدول فوق نشان می دهند که وزن رگرسیونی امنیت، جذابیت کالبدی و هویت بر سرزندگی دارای تفاوت معنادار با صفر می‌باشند زیرا مقادیر نسبت بحرانی آنها بیشتر از سطح مورد نظر ما یعنی ۱/۹۶ است.

جدول (۶) شاخص های برازش مدل

مدل تدوین شده	شاخص		
	دامنه قابل قبول	معادل فارسی	علامت اختصاری
۰/۹۰۳	۰/۹۰ - ۱	شاخص برازش تطبیقی	CFI
۰/۸۵۵	۰/۹۰ - ۱	شاخص برازش بتلر-نیت	NFI
۰/۰۵۳	۰ - ۰/۰۸	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA
۰/۹۰۴	۰/۹ - ۱	شاخص نیکویی برازش	GFI
۰/۸۵۷	۰/۹ - ۱	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	AGFI
۰/۰۵۰	۰ - ۰/۱	ریشه دوم میانگین تون دوم باقیمانده ها	RMR
۲/۶۰۷	کمتر از ۳	نسبت کای دو به حجم نمونه	CMIN/DF

منبع: نگارنده، ۱۳۹۷

در این جا شاخص CFI (شاخص برازش تطبیقی) برای این مدل مقدار $0/903$ است که در بازه قابل قبول قرار می گیرد و NFI (شاخص برازش بنتلر - بنت) نیز مقدار $0/855$ را دارد که به بازه مورد نظر بسیار نزدیک است و از نظر محقق مورد تایید است. شاخص ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) برای مدل برابر با $0/053$ به دست آمده است، از طرفی بازه قابل قبول برای آن کمتر از $0/08$ می باشد، پس می توان گفت که مدل برازش شده مدل متناسبی است. شاخص ریشه دوم میانگین توان دوم باقیمانده ها (RMR) برای مدل برابر با $0/050$ به دست آمده است و در بازه قابل قبول قرار دارد.

در مدل مذکور مقدار GFI، $0/904$ و مقدار AGFI، $0/857$ به دست آمده که نزدیک به دامنه قابل قبول قرار می گیرد. به این معنی که در مجموع داده‌های گردآوری شده، نزدیک به دامنه قابل قبول بوده و مدل تدوین شده را مورد تایید و حمایت قرار می‌دهند.

محاسبه نسبت کای دو به حجم نمونه برابر با $2/607$ است که در بازه قابل قبول قرار دارد.

فرضیه ۱: بین احساس امنیت و سرزندگی فضاهای شهری اصفهان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به جدول شماره ۲ مشاهده می‌گردد که اثر از امنیت بر سرزندگی برابر با $0/221$ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از $1/96$) در نتیجه فرضیه اول مورد تایید قرار می‌گردد. این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود امنیت، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد.

فرضیه ۲: بین احساس هویت ساکنان و میزان سرزندگی فضاهای عمومی شهر اصفهان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به جدول مشاهده می‌گردد که اثر هویت بر سرزندگی برابر با $0/854$ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از $1/96$) در نتیجه فرضیه دوم مورد تایید قرار می‌گردد. این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود هویت، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد.

فرضیه ۳: بین میزان جذابیت کالبدی و میزان سرزندگی فضاهای عمومی شهر رابطه معناداری وجود دارد.

که اثر جذابیت کالبدی بر سرزندگی برابر با ۰/۱۷۰ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از ۱/۹۶) در نتیجه فرضیه سوم مورد تایید قرار می‌گردد. این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود جذابیت کالبدی، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد.

یافته‌ها و بحث

محدوده مورد مطالعه شامل ۴ منطقه (۱ و ۳ و ۵ و ۶) اصفهان می‌باشد. از منطقه یک محور چهار باغ عباسی و میدان انقلاب از منطقه ۳ میدان نقش جهان و میدان امام علی از منطقه ۵ خیابان چهارباغ بالا و محدوده پل سی و سه پل و از منطقه ۶ محور پارک آبشار و محدوده پل خواجو که دارای فضاهای عمومی می‌باشند انتخاب شده‌اند. آزمون‌های مورد استفاده شامل آزمون T و آزمون همبستگی و مدل معادلات ساختاری می‌باشند. با بدست آوردن میانگین امتیاز شاخص‌ها به بررسی و تحلیل وضعیت اثر گذاری سوالات و شاخص‌ها پرداخته شده است سپس میزان فراوانی شاخص‌های ذکر شده را بررسی و به تحلیل وضعیت امنیت و هویت و جذابیت کالبدی در تمام محله‌های مورد مطالعه پرداخته شده است.

بر اساس نتایج حاصل از ۲۹۲ نفر گردشگر و ۲۹۲ نفر شهروند از لحاظ وضعیت امنیت، شهروندان با توجه به امتیاز میانگین شاخص‌ها در محله‌های میدان نقش جهان و چهارباغ عباسی و میدان امام علی و چهارباغ بالا احساس امنیت بیشتری دارند و کمترین میزان امنیت از نظر شهروندان مربوط به محدوده سی و سه پل و پل خواجو و میدان انقلاب و محور آبشار می‌باشد.

از لحاظ وضعیت امنیت، گردشگران با توجه میانگین امتیاز شاخص‌ها در محله‌های چهارباغ بالا و میدان امام علی (ع) و محدوده سی و سه پل و چهارباغ عباسی دارای بالاترین میزان امنیت می‌باشند و محله‌های پل خواجو و محدوده آبشار و میدان انقلاب و میدان نقش جهان به ترتیب کمترین میزان امنیت را از نظر گردشگران شامل می‌شوند. از نظر شهروندان بیشترین میزان جذابیت کالبدی مربوط به محله‌های میدان نقش جهان و چهارباغ بالا و

محدوده سی و سه پل و محور آبشار می باشد و پایین ترین میزان جذابیت کالبدی از نظر شهروندان مربوط به محله‌های چهارباغ عباسی و میدان انقلاب و پل خواجه و میدان امام علی (ع) می باشد.

از نظر گردشگران، بیشترین میزان جذابیت کالبدی مربوط میدان نقش جهان و محدوده سی و سه پل و میدان امام علی (ع) و محدوده پل خواجه می باشند و پایین ترین میزان جذابیت کالبدی مربوط به محور آبشار و چهارباغ عباسی و چهارباغ بالا و میدان انقلاب می باشند.

از نظر شهروندان میزان هویت و حس دوست داشتن محله و تعلق خاطر در محله‌های میدان نقش جهان و میدان انقلاب و چهارباغ عباسی و پل خواجه بیشتر دیده می شود.

از نظر گردشگران محله‌های که برای آنها بیشتر یاد خاطرات و حس دوست داشتن مردم به محله شان را احساس نموده اند می باشد شامل محله‌های چهارباغ عباسی و میدان نقش جهان و محدوده سی و سه پل و میدان انقلاب است و پایینترین میزان حس هویت از نظر گردشگران محله‌های میدان امام علی (ع) و محور چهارباغ بالا و محور آبشار و محدوده پل خواجه می باشند.

بر اساس نتایج حاصل از میانگین امتیاز سوالات، شهروندان بیشترین میزان سرزندگی در محلات مربوط به میدان نقش جهان و محور چهارباغ بالا و میدان انقلاب و خیابان چهارباغ عباسی مشاهده می گردد و کمترین میزان سرزندگی از نظر شهروندان میدان امام علی (ع) و محور آبشار و پل خواجه و محدوده سی و سه پل می باشد.

بر اساس دیدگاه نظر گردشگران از لحاظ سرزندگی میدان نقش جهان و میدان انقلاب و خیابان چهارباغ بالا و چهارباغ عباسی بیشترین میزان سرزندگی را شامل می شوند و کمترین میزان سرزندگی را محلات میدان امام علی (ع) و پل خواجه و محور آبشار و محدوده سی و سه پل دربر میگیرند.

جدول (۷) بررسی میانگین امتیاز سوالات و شاخص‌های سرزندگی

شاخص‌های سرزندگی	میانگین امتیاز منطقه ۱	میانگین امتیاز منطقه ۳	میانگین امتیاز منطقه ۵	میانگین امتیاز منطقه ۶
------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

میانگین سوالات	محدوده پل خواجه	محور آبشار	محور چهارباغ بالا	محدوده سی و سه پل	میدان امام علی (ع)	میدان نقش جهان	محور انقلاب	چهارباغ عباسی	
۳,۰۷	۲,۹۲	۳,۱۲	۳,۱۸	۲,۶۵	۳,۱۷	۳,۳۰	۲,۹۷	۳,۲۹	امنیت شهروندان
۳,۰۸	۲,۴۹	۳,۱۰	۳,۲۳	۳,۱۸	۳,۲۰	۳,۱۷	۳,۱۱	۳,۱۸	امنیت گردشگران
۲,۷۸	۲,۶۷	۲,۷۲	۲,۹۰	۲,۸۸	۲,۶۷	۳,۳۱	۲,۶۰	۲,۵۳	جاذبیت کالبدی شهروندان
۲,۹۵	۲,۹۷	۲,۶۵	۲,۷۷	۳,۱۸	۳,۱۵	۳,۲۸	۲,۸۸	۲,۷۷	جاذبیت کالبدی گردشگران
۲,۸۶	۲,۹۱	۲,۵۴	۲,۷۴	۲,۸۰	۲,۷۴	۳,۱۶	۳,۰۱	۲,۹۸	هویت شهروندان
۲,۵۷	۲,۴۶	۲,۳۷	۲,۲۷	۲,۷۸	۲,۱۷	۲,۷۹	۲,۸۷	۲,۹۷	هویت گردشگران
۲,۶۸	۲,۶۳	۲,۵۷	۲,۸۶	۲,۶۹	۲,۲۲	۲,۹۳	۲,۸۵	۲,۷۴	سرزندگی شهروندان
۲,۵۰	۲,۵۲	۲,۵۷	۲,۷۸	۲,۶۸	۲,۲۳	۲,۸۶	۲,۸۳	۱,۴۶	سرزندگی گردشگران

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۷

نتیجه گیری

سرزندگی در حقیقت تمایل شهروندان به حضور فعال و پویا در محیط‌های شهری گفته می‌شود که باعث پر رونق و شلوغ تر شدن فضاهای شهری و افزایش حضور شهروندان در فضاهای عمومی شهر می‌شود. سرزندگی یکی از مهم‌ترین کیفیت‌های سازنده فضاهای شهری برای ارتقا کیفیت فضاهای شهری و خلق مکان است.

نتایج توصیفی و استنباطی تحقیق با استفاده از نرم افزار spss و AMOS تجزیه و تحلیل شده است و نتایج حاصل از آزمون فرضیات نشان داد که بر اساس نتایج حاصل از مدل معادلات ساختاری اثر از امنیت بر سرزندگی برابر با $0/۲۲۱$ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از $۱/۹۶$) در نتیجه فرضیه اول مورد تایید قرار می‌گیرد. این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود امنیت، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد. اثر هویت بر سرزندگی برابر با $0/۸۵۴$ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از $۱/۹۶$) در نتیجه فرضیه دوم مورد تایید قرار می‌گیرد. این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود هویت، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد. و اثر جاذبیت کالبدی بر سرزندگی برابر با $0/۱۷۰$ و این ضریب تاثیر معنی داری دارد (ضریب t بیشتر از $۱/۹۶$) در نتیجه فرضیه سوم مورد تایید قرار می‌گیرد. این امر به این معنی می‌باشد که با بهبود جاذبیت کالبدی، سرزندگی نیز بهبود می‌یابد. مبنی بر برابر بودن میزان سرزندگی در

فضاهای عمومی مناطق اصفهان مرکزی از دیدگاه شهروندان و گردشگران تایید می شود. در نتیجه میانگین سرزندگی از دیدگاه شهروندان و گردشگران یکسان است.

پیشنهاداتی برای افزایش امنیت، جذابیت کالبدی، هویت و سرزندگی در محله ها

- مطالعه ی مکانهای پرخطر و جرم خیز خیابان در هنگام شب بکارگیری تمهیدات طراحی کالبدی و نورپردازی جهت از بین بردن محل های مستعد بزهکاری مانند از بین بردن گوشه های تاریک و فرورفته ساختمان ها

- بهره گیری از فناوری روز دنیا در زمینه ی نورپردازی برای ایجاد جاذبه هایی برای افزایش حضور افراد در سایت در شب که در این رابطه استفاده از تلویزیون های شهری، المان های شهری با نورپردازی مدرن و جذاب و ... می تواند راهکار مناسبی باشد.

- ایمنی برای پیاده در مقابل سواره، جلوگیری از ورود خودرو و موتورسیکلت توسط موانع مختلف در طول مسیر - ممانعت از حضور گروه های نا به هنجار

- ایمنی برای پیاده در مقابل سواره، جلوگیری از ورود خودرو و موتورسیکلت توسط موانع مختلف در طول مسیر افزایش تعداد مغازه ها، رستوران ها در پارک

- برگزاری فعالیتهای هنری، نوازندگی و برگزاری تئاترهای شبانه برای احیاء حاشیه رودخانه خالی از آب در ساعات شبانه

- وجود شاخص های کالبدی که یاد آور خاطرات جمعی است

- تعبیه مکانهای مناسب برای پارک ماشین در مسیرهای فرعی و همچنین سامان دادن به پارکینگهای موجود در اطراف

- بازسازی میدان و ساخت آبنمای زیبا و مدرن

- نصب المان ها و حجم های تزئینی با سبک های مختلف در جهت ارتقای غنای حسی دیداری و بصری محیط

- استفاده از ابزارهای هنرهای عمومی چون نقاشی های دیواری، گرافیتی، اشکال تجسمی و غیره در جهت ارتقای کیفیات بصری محیط
- استفاده از مبلمان شهری به روز و شیک
- استفاده از رنگ و روشنایی جذاب در محوطه پل خواجه
- تأکید بر استراتژی استفاده از اشکال هنری و تجسمی در قالب احجام، تندیس ها و غیره در جهت ارتقای پویای فضا
- نصب المان ها و حجم های تزئینی با سبک ها مختلف در جهت ارتقای غنای حسی دیداری و بصری محیط
- طراحی و ایجاد عناصر و فضای سبز طبیعی با ویژگی های هنری
- استفاده از ابزارهای هنرهای عمومی چون نقاشی های دیواری، گرافیتی، اشکال تجسمی و غیره در جهت ارتقای کیفیات بصری محیط
- فراهم آوردن زمینه‌های مشارکت شهروندان در اداره امور شهر، بویژه در محلاتی که زندگی می کنند، تا احساس تعلق بیشتر را برای زندگی در محله ای که در آن زیست می نمایند فراهم نماید.
- برنامه ریزی و تعریف برگزاری آیین های سنتی و رویدادهای خود جوش مردمی
- اجرای مراسم و آیین هایی که موجب آشنایی افراد با یکدیگر و ایجاد روابط اجتماعی در شهرها می شود
- حفظ و ارتقای سبلمها و عناصر شاخص موجود با ایجاد نشانه و نمادگراییهایی به صورت واضح مانند طرحهای حجمی و هنرهای تجسمی عناصر یادمانی، لوحها و تندیسهای سنگی
- تأکید بر نقش اماکن ارتباطی و مکا نهایی اجتماعی چون فضاهای سبز و فرهنگی چون مسجد به عنوان یک عنصر شاخص و نشانه شهری در منظر شهری
- مرمت ابنیه تاریخی جهت جلوگیری از فرسودگی بافت و حفظ پتانسیل های بافت

- فراهم آوردن گزینه‌های متعدد و متنوع برای حمل و نقل و ارائه گزینه‌های پیاده روی، دوچرخه سواری و حمل و نقل عمومی که موجب افزایش فعالیت بدنی، حفاظت از محیط زیست و کاهش ترافیک می‌گردد.

- ایجاد فضاهای عمومی شاد و سرزنده که موجب افزایش مشارکت مدنی و گرد هم آمدن مردم می‌گردد

- تامین مبلمان شهری انعطاف پذیر برای نشستن

- تشویق مهدکودک های محله برای استفاده بهینه از فضای پارک

- ایجاد فضاهای عمومی شاد و سرزنده که موجب افزایش مشارکت مدنی و گرد هم آمدن مردم می‌گردد

- اجرای مستمر و منظم برنامه های مناسبی و تفریحی در اطراف رودخانه

منابع

- اصلانی فرد، فردین، شکور، علی، عبدالله زاده فرد، علیرضا: (۱۳۹۶) راهکارهای تبدیل گذرهای شهری به پیاده‌راه در راستای ارتقا سرزندگی شهری (مطالعه موردی: محور رو گذر زندیه شیراز)، *مجله مطالعات محیطی هفت حصار*، شماره بیست و یکم سال ششم، صفحه ۲۳
- بازوندی، فرشاد؛ شهبازی، مهرداد، (۱۳۹۳)، نقش سرزندگی در ایجاد تصویر ذهنی شهروندان و میزان بهره‌گیری از فضای شهری (مطالعه موردی: پیاده‌راه خیابان سپهسالار تهران)، *دوفصلنامه پژوهش‌های منظر شهر*، سال اول شماره ۱ بهار و تابستان، صفحه ۳۳
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۲) معیارهای سنجش کیفیت فضا، *فصلنامه آبادی*، شماره ۳۹، صفحات ۱۰۳-۹۴
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۹) *مبانی نظری و فرایندهای طراحی شهری*، تهران: انتشارات شهیدی. صفحات ۴۲-۱۵۱
- جنادله، علی، (۱۳۹۵) فضاهای سبز شهری و کیفیت زندگی مدلی برای ارزیابی تأثیرات اجتماعی بوستان‌ها و فضاهای سبز شهری و کاربرد تجربی آن در سه بوستان شهر تهران، *فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، سال هفتم، شماره ۲۷ صفحه ۱۲
- جیکوبز، جین، (۱۳۸۸) *مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی*، ترجمه حمیدرضا پارسی و آرزو افلاطونی، چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، صفحه ۳۴
- حبیبی، کیومرث، نسترن، مهین، محمدی، مهرداد، (۱۳۹۵) سنجش و ارزیابی سرزندگی فضاهای عمومی شهری و نقش آن در ارتقای کیفیت زندگی جوانان (موردشناسی: خیابان نظرشرقی شهر اصفهان)، *مجله جغرافیا و آمایش شهری-منطقه‌ای*، شماره ۱۹، صفحه ۲۱
- خستو، مریم، سیدی رضوانی، نوید، (۱۳۸۹) عوامل موثر بر سرزندگی فضاهای شهری، خلق یک فضای شهری سرزنده با تکیه بر مفهوم "مرکز خرید پیاده"، *نشریه هویت شهر* / سال چهارم / شماره ۶ / بهار و تابستان ۸۹، صفحه ۶۳-۷۴
- راست‌بین، ساجد؛ جعفری، یاسر؛ دارم، یاسمن؛ معززی مهر طهران، محمد مهدی، (۱۳۹۱) رابطه همبستگی بین کیفیت‌های محیطی و تداوم حیات شهری در عرصه‌های عمومی، *مجله باغ نظر*، شماره ۲۱، صفحه ۱۱

- شاهپوندی: احمد؛ قلعه نویی، محمود، (۱۳۹۲) بررسی و تحلیل قابلیت پیاده مداری مسیرهای عابر پیاده شهر اصفهان، *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، سال سیزدهم، شماره ۳۱، صفحه ۵

-شاهپوندی، احمد، قلعه نویی، محمود، علی پور اصفهانی، مریم، (۱۳۹۴) بررسی ویژگیهای کالبدی و اثرگذاری آن بر سرزندگی و زیست‌پذیری محله های قدیم شهری، نمونه موردی محله سنبلستان اصفهان، *دوفصلنامه علمی پژوهشی مرمت و معماری ایران سال پنجم*، شماره نهم، بهار و تابستان، صفحه ۱۳

- لنارد، سوزانکروهرست؛ هنری لنارد (۱۳۷۷) طراحی فضای شهری و زندگی اجتماعی، ترجمه رسول مجتبی پور *نشریه معماری و تسهیرسازی*، شماره ۴۴ و ۴۵ صفحات ۸۷-۸۲

-لینچ، کوین (۱۳۷۶) تئوری شکل خوب شهر، ترجمه سید حسین بحرینی، تهران: دانشگاه تهران، صفحه ۴۵

-مظفر، فرهنگ؛ نقره کار، عبدالحمید؛ حمزه نژاد، مهدی؛ معین مهر، صدیقه؛ (۱۳۹۶) معنانشناسی حیات و سرزندگی در آموزه‌های اسلامی و بررسی تاثیر آن در محله، *فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی / شماره چهاردهم*، صفحه ۴

-وحدت، سلمان؛ سجاد زاده، حسن؛ کریمی مشاور، مهرداد؛ (۱۳۹۴) تبیین ابعاد موثر بر منظر خیابان در جهت ارتقای خوانش منظر فضاهای شهری، مطالعه موردی: خیابان نهای بافت مرکزی شهر همدان، *فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات شهری*، شماره پانزدهم صفحه ۸

-Alió, [xavierdelclòs^agutierrez^c](#) , aaron,[carmemiralles-guasch^a](#),(2018) the urban vitality conditions of jane jacobs in barcelona: residential and smartphone-based tracking measurements of the built environment in a mediterranean metropolis,elsevier,cities, available online 3 octobe

-Cowan, robert (2005) the dictionary of urbanism, streetwise press pp121 & 280.

-[dongsheng zhan^{ab}](#) [mei-pokwan^c](#) [dwenzhong zhang^{ac}](#) [jiefan^a](#) [jianhuiyu^{ac}](#) [yunxiaodang](#) ,(2018) assessment and determinants of satisfaction

- with urban livability in china, elsevier, cities, [volume 79](#), september 2018, pages 92-101
- Heba o. Tannous^{1*}, raffaello furlan²(2018) livability and urban quality of the souq waqif in doha (state of qatar), saudi journal of engineering and technology (sjeat) ,scholars middle east publishers, dubai, united arab emirates website:
- [joão romão^a](#) [karima kourti t^{bc}](#)[bartneuts^d](#) [peter nijkamp](#),(2018), the smart city as a common place for tourists and residents: a structural analysis of the determinants of urban attractiveness, elsevier , cities ,[volume 78](#), august 2018, pages 67-75
- Jalaladdini -siavash and oktay, derya (2012) asia pacific international conference on environment-behaviour studies, salamis bayconti resort hotel, famagusta, north cyprus, 7-9 december 2011, procedia social and behavioral sciences 35 664 – 674
- Lin,[yanliu](#) ,(2018) e-urbanism: e-commerce, migration, and the transformation of taobao villages in urban china, elsevier, cities, available online 29 november
- [ioanna annapapachristou^a](#)[martirosas-casals](#),(2018) cities and quality of life. Quantitative modeling of the emergence of the happiness field in urban studies,elsevier,cities, available online 5 december
- Polko,adam,(2017) dynamics and viability of city centres Concepts, tools, projects, journal of the polish academy of sciences:
- Committee for spatial economy and regional planning& european regional science association(ersa) polish section
- Schubert , [dirk](#) (2018) jane jacobs, cities, urban planning, ethics and value systems elsevier, cities, available online 18 may
- [xiaobinjin^{ac}](#)[yinglong^{bc}](#)[weisun^a](#)[yuyinglu^a](#)[xuhongyang^a](#)[jingxiantang](#),(2017) evaluating cities' vitality and identifying ghost cities in china with

emerging geographical data,elsevier,cities, [volume 63](#), march, pages
98-109